

**DR. BABASAHEB AMBEDKAR MARATHWADA UNIVERSITY,
CHHATRAPATI SAMBAHAJINAGAR.**

Circular / Syll. Sec./HF/ UG IInd Yr./Curriculum/ 2025.

It is hereby inform to all concerned that, on the recommendation of Board of Deans; the Academic Council at it's Meeting held on 09th May, 2025 has been accepted the **"Following Subject wise Curriculum of UG level under the faculty of Humanities as per Guidelines of NEP & University Norms"** for implemented in the all affiliated colleges.

Sr. No.	Name of the UG Curriculum	Semester
01.	Marathi	IIIrd & IVth
02.	Hindi	IIIrd & IVth
03.	English	IIIrd & IVth
04.	Urdu	IIIrd & IVth
05.	Pali & Buddhism	IIIrd & IVth
06.	Arabic	IIIrd & IVth
07.	Sanskrit	IIIrd & IVth
08.	Political Sciecn	IIIrd & IVth
09.	Public Administration	IIIrd & IVth
10.	Economics	IIIrd & IVth
11.	History	IIIrd & IVth
12.	Sociology with First Year minor changes	IIIrd & IVth & IInd
13.	Geography with First Year minor changes	IIIrd & IVth & Ist & IInd
14.	Psychology with First Year minor changes	IIIrd & IVth & Ist & IInd
15.	Thoughts of Mahatma Phule & Dr. B. R. Ambedkar	IIIrd & IVth
16.	Islamic Studies	IIIrd & IVth
17.	Military Science	IIIrd & IVth
18.	Philosophy	IIIrd & IVth

This is effective from the Academic Year 2025-26 and Onwards as per appended herewith.

All concerned are requested to note the contents of this circular and bring notice to the students, teachers and staff for their information and necessary action.

University campus,
Chhatrapati Sambhajanagar-431 004.
Ref. No. SU/ UG/Curriculum/NEP
Norms/2025/ 843

}}
}}
}}
}}

**Deputy Registrar,
[Syllabus]**

Date: 29/ 05/ 2025.

*****

:: 02 ::

Copy forwarded with necessary action to:-

- 1] **The Principal, all concerned affiliated colleges,** Dr. Babasaheb Ambedkar Marathwada University, Chhatrapati Sambhajinagar.
- 2] **The Director,** University Network & Information Centre, UNIC, with **a request to upload this Circular on University Website.**
- 3] **The Director, Board of Examinations & Evaluation,**
Dr. Babasaheb Ambedkar Marathwada University,
Chhatrapati Sambhajinagar.

-==*-

DrK*280525/-

**DR. BABASAHEB AMBEDKAR MARATHWADA UNIVERSITY,
CHHATRAPATI SAMBHAJINAGAR**

**3 Years B. A./ B.Com. / B.Sc.,
4 Year B. A./ B.Com. / B.Sc.
(Hons. with Research) Degree Programme**

**Second Year
Course Structure**

Subject : Marathi

(Effective from June 2025)

**Illustrative Credit distribution structure for three/ four-year Honours/ Honours
with Research Degree Programme with Multiple Entry and Exit options -**

(Discipline Specific in **Marathi**)

Class: B. A./ B.Com. / B.Sc. Second Year

Semester: Third Semester & Fourth Semester

Subject: Marathi

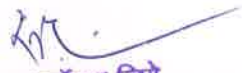
Third Semester

Sr. No.	Specification/ type of Papers	Paper	Credits	Total Credits/ Semester
1	Major Mandatory	DSC - 7 साहित्य प्रकाराचा अभ्यास - नाटक	2T+ 2P = 4	4T+ 4P =8
		DSC - 8 साहित्य प्रकाराचा अभ्यास - चरित्र	2T+ 2P = 4	
2	Major Elective	--	--	--
3	Minor	Mn -1 साहित्यवैभव भाग - १	2	4
		Mn -2 साहित्यवैभव भाग - २	2	
4	Generic/ Open Elective	GE/OE-3 (Choose any one from Pool /Basket) स्पर्धा परीक्षेसाठी मराठी भाग - १	2	2
5	Vocational Skill Course	VSC-2 (Choose any one from Pool /Basket) पटकथालेखन	1T+1P =2	2
6	Skill Enhancement Course	--	--	--
7	Ability Enhancement Course	AEC	2	4
8	Value Education Course	VEC-1	2	
9	Indian Knowledge System	---	--	
10	On Job Training	--	--	
11	Field Project	--	--	2
12	Community Engagement Project	--	--	
13	Co-curricular Course	CC-3	2	
14	Research Project	--	--	22
Cum. Cr./ Semester		--	--	
Cum. Cr./Year		--	--	--
Exit option: Award of UG Certificate in Major with 44 credits and an additional 4 credits core NSQF course/ Internship OR Continue with Major and Minor				

Fourth Semester

Sr. No.	Specification/ type of Papers			Total Credits/ Semester
		Paper	Credits	
1	Major Mandatory	DSC- 9 साहित्य प्रकाराचा अभ्यास : कादंबरी	2T+2P=4	4T+4P=8
		DSC- 10 साहित्य प्रकाराचा अभ्यास : आत्मचरित्र	2T+2P=4	
2	Major Elective	--	--	--
3	Minor	Mn -3 साहित्यवैभव भाग - ३	2	4
		Mn-4 साहित्यवैभव भाग - ४	2	
4	Generic/ Open Elective	GE/OE-4 (Choose any one from Pool /Basket) स्पर्धा परीक्षेसाठी मराठी भाग - २	2	2
5	Vocational Skill Course	--	--	--
6	Skill Enhancement Course	SEC-2 (Choose any one from Pool /Basket) नाट्यपरीक्षण तंत्र व स्वरूप	1T+1P=2	1T+1P=2
7	Ability Enhancement Course	AEC-4 मुलाखत तंत्र व स्वरूप	2	2
8	Value Education Course	---	--	
9	Indian Knowledge System	--	--	
10	On Job Training	--	--	
11	Field Project	--	--	4
12	Community Engagement Project	FP-1	2	
13	Co-curricular Course	CC-4	2	
14	Research Project	--	--	
Cum. Cr./ Semester		--	22	22
Cum. Cr./Year		--	--	44
Exit option: Award of UG Certificate in Major with 44 credits and an additional 4 credits core NSQF course/ Internship OR Continue with Major and Minor				

Note: Papers highlighted in red colour are multiple choices

 प्रा. सर्जुराव जिगे
 अध्यक्ष, मराठी अभ्यास मंडळ,
 डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ,

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, छत्रपती संभाजीनगर

(Major -Marathi -Mandatory) - Level - 5

DSC - 7 (सत्र - ३ रे)

श्रेयांक - ४ (अध्यापन २ - प्रात्यक्षिक २)

अभ्यासपत्रिका - ७ वी

गुण - १०० (३०+२०+३०+२०)

तासिका-३०+६०=९०

साहित्य प्रकाराचा अभ्यास - नाटक

उद्दिष्टे -

१. नाटकाचे घटक व स्वरूप विशेष सांगता येतील.
२. नाटकाच्या विविध प्रकारावर प्रकाश टाकण्यास मदत होईल.
३. नाटकाचे इतर वाङ्मयापेक्षा वेगळेपण सांगता येईल.
४. नाटकाचा ऐतिहासिक आढावा घेण्यास मदत होईल.
५. निवडलेल्या नाट्य कलाकृतीतील जाणिवांचा परामर्श सविस्तरपणे घेता येईल.

अ.क्र	घटक	अभ्यासक्रमाचा तपशील	श्रेयांक	तासिका
१.	नाटकाचे स्वरूप - विशेष	१. नाटक - संज्ञा, संकल्पना २. नाटक - परंपरा, स्वरूप, प्रकार ३. नाटक - वैशिष्ट्ये	०.४	०६
२.	साष्टांग नमस्कार - प्र. के. अत्रे	१. समाजातील विसंगतीचे उपहासात्मक वर्णन २. विडंबनात्मक विनोद ३. बोलपटाच्या काळात प्रस्तुत नाटकाचे महत्त्व ४. नाटकाची सार्वकालिकता ५. चटपटीत संवाद ६. भाषिक व वाङ्मयीन विशेष	०.८	१२
३.	तो राजहंस एक - दत्ता पाटील	१. सामाजिक व मानसिक आरोग्य या दृष्टीने जागृती २. नवतरुणांच्या मनामधील शेतीबद्दल असलेले नैराश्य ३. तरुण शेतकरी मुलांच्या लग्नाचा संवेदनशील विषय	०.८	१२

		४. वास्तववादी नाटक ५. नाटकाचा भाषिक विचार ६. नाटकाचा वाङ्मयीन विचार		
४.	प्रात्यक्षिक	१. संबंधित प्राध्यापकांनी सांगितलेल्या नाट्यकलाकृतीचे वाचन २. संबंधित प्राध्यापकांनी सांगितलेल्या कोणत्याही तीन नाट्यकलाकृतीचे परीक्षण. ३. परीक्षण केलेल्या नाट्यकलाकृतीची तुलना व लेखन.	०१	१५*२ = ३०
		४. नाट्यलेखन कार्यशाळा ५. नाट्यसंहिता लेखन (एखादा विषय देऊन) - सृजनशील आविष्कार	०१	१५*२ = ३०

संदर्भ ग्रंथ :

१. बनहट्टी श्री.ना. - मराठी रंगभूमीचा इतिहास - व्हीनस प्रकाशन, पुणे
२. कुलकर्णी अरविंद वामन - मराठी नाट्यलेखन तंत्राची वाटचाल - व्हीनस प्रकाशन, पुणे
३. देशपांडे अ.ना. - आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास - व्हीनस प्रकाशन, पुणे
४. तारा भवाळकर - मराठी नाटक : नव्या दिशा नवी वळणे, मेहता पब्लिकेशन, पुणे
५. भट गो.के. - नाटक : स्वरूप आणि तंत्र विचार - सुविचार प्रकाशन, पुणे
६. डॉ.रमेश देशमुख - मराठी प्रायोगिक रंगभूमी स्वरूप आणि विमर्श , कीर्ती प्रकाशन, औरंगाबाद.

 प्रा.सर्जराव जिगे
 अध्यक्ष, मराठी अभ्यास मंडळ,
 डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ,

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, छत्रपती संभाजीनगर

(Major - Marathi - Mandatory) - Level - 5

DSC - 8 (सत्र - ३ रे)

श्रेयांक - ४ (अध्यापन २ - प्रात्यक्षिक २)

अभ्यासपत्रिका - ८ वी

गुण - १०० (३०+२०+३०+२०)

तासिका-३०+६०=९०

साहित्य प्रकाराचा अभ्यास - चरित्र

(छत्रपती शिवाजी महाराज - कृष्णराव अर्जुन केळूसकर)

उद्दिष्टे -

१. चरित्र संकल्पना व स्वरूप समजण्यास मदत होईल.
२. चरित्र वाङ्मयाचा इतिहास समजण्यास मदत होईल.
३. छ. शिवाजी महाराजांचे चरित्र समजण्यास मदत होईल.
४. प्रस्तुत चरित्राची निवेदनशैली लक्षात घेण्यास मदत होईल.
५. केळूसकरांच्या चरित्रलेखनाचे पृथगात्म स्वरूप उलगडून दाखवता येईल.

अ.क्र	घटक	अभ्यासक्रमाचा तपशील	श्रेयांक	तासिका
१.	चरित्र संकल्पना व स्वरूप	१. व्याख्या २. चरित्र स्वरूप - वैशिष्ट्ये ३. चरित्र लेखनाची परंपरा	०.४	०६
२.	छत्रपती शिवाजी महाराज - कलाकृतीचे अंतरंग	१. छ. शिवाजी महाराजांच्या व्यक्तिमत्त्वातील विविध पैलू २. कलाकृतीतील पात्रसृष्टी ३. प्रेरक प्रसंग	०.८	१२
३.	छत्रपती शिवाजी महाराज - कलाकृतीची अभिव्यक्ती वाङ्मय विशेष	१. भाषा निवेदनशैली २. अन्य भाषिक विशेष ३. वाङ्मयीन विशेष	०.८	१२
४.	प्रात्यक्षिक	१. महापुरुषांच्या जीवनावर आधारित कोणत्याही एका चरित्र लेखनाचे परीक्षण.	०१	१५*२ =३०

		२. कोणत्याही दोन महापुरुषांच्या चरित्रांची तुलना		
		३. चरित्र लेखन कार्यशाळा ४. चरित्र लेखकाची मुलाखत	०१	१५*२ =३०

संदर्भ ग्रंथ :

१. कऱ्हाडे सदा - चरित्र आणि आत्मचरित्र - लोकवाङ्मय गृह, प्रा.लि. मुंबई
२. जोशी न.म. - चरित्र आणि आत्मचरित्र
३. जोशी अ.म. - चरित्र आणि आत्मचरित्र - सुविचार प्रकाशन, मंडळ प्रा.लि. नागपूर
४. मराठी विश्वकोश खंड - २ - महाराष्ट्र राज्य साहित्य संस्कृती मंडळ, मुंबई

 प्रा. सज्जेश जोगे
 अध्यक्ष, मराठी अभ्यास मंडळ,
 डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ,

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, छत्रपती संभाजीनगर

(Minor - Marathi) - Level - 5

Mn - 1 (सत्र - ३ रे)

श्रेयांक - २ (अध्यापन - २) अभ्यासपत्रिका - १ ली तासिका - ३०

गुण - ५० (३०+२०)

साहित्यवैभव भाग - १

शेतकऱ्याचा असूड - महात्मा फुले (विशेष कलाकृतीचा अभ्यास)

उद्दिष्टे -

१. शेतकऱ्याचा असूडचे अंतरंग स्वरूप समजण्यास मदत होईल.
२. शेतकऱ्याच्या अधोगतीची सामाजिक व आर्थिक बाजू समजण्यास मदत होईल.
३. तत्कालीन व्यवस्थेवर ओढलेले कोरडे यावर दृष्टीक्षेप टाकता येईल.
४. शेतकऱ्याचा असूडचे वाङ्मयीन मूल्य व भाषिक विशेष उलगडून दाखवता येतील.
५. शेतकऱ्याचा असूडची आजच्या काळातील प्रस्तुतता यावर प्रकाश टाकता येईल.

अ.क्र.	घटक	अभ्यासक्रमाचा तपशील	श्रेयांक	तासिका
१.	शेतकऱ्याचा असूड - अंतरंग व अभिव्यक्ती	१. शेतकऱ्याची दुर्दशा, अधोगतीची सामाजिक व आर्थिक बाजू २. शेतकरीविरोधी तत्कालीन व्यवस्थेवर ओढलेले कोरडे ३. वाङ्मयीन व भाषिक गुण	१	१५
२.	'शेतकऱ्याचा असूड'ची आजच्या काळात उपयुक्तता	१. शेतकरी उत्थानाचे मार्ग २. शोषणमुक्त व न्यायाधिष्ठित समाजरचना ३. शेतीवर अवलंबून असलेल्या घटकाविषयीचा डोळस विचार	१	१५

प्रा.सर्जराव जिगे
अध्यक्ष, मराठी अभ्यास मंडळ,
डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ,

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, छत्रपती संभाजीनगर

(Minor - Marathi) - Level - 5

Mn- 2 (सत्र - ३ रे)

श्रेयांक - २ (अध्यापन - २) अभ्यासपत्रिका - २ री तासिका - ३०

गुण - ५० (३०+२०)

साहित्यवैभव भाग - २ (निवडक गद्य)

उद्दिष्टे -

१. निवडक गद्याचे अंतरंग लक्षात घेण्यास मदत होईल.
२. निवडक गद्याच्या आधारे विद्यार्थी मनावर संस्करण करण्यास मदत होईल.
३. विविध प्रश्नांचा धांडोळा घेत एक विशिष्ट साकारात्मक दृष्टी प्राप्त करून देण्यास मदत होईल.
४. निवडक गद्याचे भाषिक व वाङ्मयीन गुण लक्षात घेण्यास मदत होईल.

अ.क्र	घटक	अभ्यासक्रमाचा तपशील	श्रेयांक	तासिका
१.	निवडक गद्य	१. जन्मठेपेची शेवटची रात्र - स्वातंत्र्यवीर सावरकर २. पखवाजवादक शंकरबापू - डॉ. यू.म.पठाण ३. विठ्ठल बरवा, तो हा माधव बरवा - ना.धों. महानोर ४. प्रेरणा - अच्युत गोडबोले	१	१५
२.	निवडक गद्य	१. या जीवनाचं काय करू - डॉ.अभय बंग २. ज्ञानाधिष्ठित समाज - विवेक सावंत ३. महानायक गंगारामभाऊ म्हस्के - डॉ.राजेंद्र मगर ४. गाथा सप्तशती : एक अमूल्य ठेवा - संपादन मराठी अभ्यास मंडळ	१	१५

प्रा.संजैराव जिगे
अध्यक्ष, मराठी अभ्यास मंडळ,
डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, छत्रपती संभाजीनगर

Generic / OE - 3 सत्र - ३ रे (Level - 5)

(Generic / OE - Marathi)

श्रेयांक - २

अभ्यासपत्रिका - ३ री

तासिका - ३०

गुण - ५० (३०+२०)

स्पर्धा परीक्षेसाठी मराठी भाग - १ ला

उद्दिष्टे -

१. मराठी व्याकरणावर प्रभुत्व मिळवण्यास मदत होईल.
२. स्पर्धा परीक्षा दृष्टिकोनातून तयारी करण्यास मदत.
३. तार्किकता व चिंतनात्मकता वाढीस लागेल.
४. उच्चारणस्थानाविषयी ज्ञान अवगत होईल.

अ.क्र	घटक	अभ्यासक्रमाचा तपशील	श्रेयांक	तासिका
१.	मराठी वर्णमाला	१. मराठीची वर्णमाला आणि वर्णांचे प्रकार २. महाप्राण आणि क्ष् व ज्ञ यांच्याविषयी स्पष्टीकरण ३. वर्णांची उच्चारस्थाने व उच्चार स्थानांनुसार वर्गीकरण	०.७	११
२.	संधीविचार	१. शब्दाची घडण व संधी २. संधीचे सर्व प्रकार ३. मराठीच्या विशेष संधी	०.६	०८
३.	शब्दविचार, लिंगविचार वचनविचार व उतारा	१. शब्दांच्या जाती व त्यांचे प्रकार २. लिंग व वचनविचार प्रकारासह ३. उतारा वाचून प्रश्नाची उत्तरे	०.७	११

संदर्भ ग्रंथ :

१. सुगम मराठी व्याकरण व लेखन - मो. रा. वाळंबे
२. परिपूर्ण मराठी व्याकरण - बाळासाहेब शिंदे
३. मराठी व्याकरण आणि लेखन - डॉ. विनायक गंधे व सौ. मीरा जोशी

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, छत्रपती संभाजीनगर

VSC - 2

सत्र - ३ रे

(Level - 5)

(Vocational Skill Course - Marathi)

श्रेयांक - २ (अध्यापन १ - प्रात्यक्षिक १)

अभ्यासपत्रिका - २ री

गुण - १०० (३०+२०+३०+२०)

तासिका - १५ + ३० = ४५

पटकथालेखन

उद्दिष्टे -

१. पटकथालेखन संकल्पना स्पष्ट करता येईल.
२. पटकथा लेखनाच्या पद्धती सांगता येतील.
३. पटकथा लेखनासाठी आवश्यक कौशल्य व तंत्र सांगता येईल.
४. पटकथा लेखन व करिअरच्या संधी उलगडून दाखवता येतील.
५. पटकथा लेखनासाठी अवकाश असलेल्या क्षेत्रांचा परिचय करून देता येईल.

अ.क्र	घटक	अभ्यासक्रमाचा तपशील	श्रेयांक	तासिका
१.	पटकथालेखन स्वरूप व संकल्पना	१. पटकथालेखन संकल्पना व पूर्वतयारी २. पटकथा लेखनाच्या पद्धती व प्रकार ३. पटकथेची नोंदणी प्रक्रिया व कॉपीराईट ४. लेखन कौशल्य व तंत्र	०.५	०८
२.	पटकथालेखन व रोजगारसंधी	१. चित्रपट २. मालिका ३. वेबसिरिज	०.५	०७
३.	प्रात्यक्षिक	१. कोणत्याही चित्रपट पटकथेचे परीक्षण २. पटकथालेखन कार्यशाळा ३. पटकथाकाराची मुलाखत	०.५	०७.५ * २ = १५
		१. एखादी चित्रपट पटकथा व मालिका पटकथा यांची तुलना करून लेखन २. शक्यतो सर्जनात्मक लेखन	०.५	०७.५ * २ = १५

संदर्भ ग्रंथ :

१. प्रा. डॉ. श्रीकृष्ण देवधर - पटकथा लेखन
२. प्रा. डॉ. अनंत भालेराव - चित्रपट पटकथा लेखनाची कला
३. डॉ. श्रीकृष्ण देवधर - पटकथालेखन : एक परिचय

प्रा.सर्जराव जिगे
अध्यक्ष, मराठी अभ्यास मंडळ,
नॅ. भाबासाहेब अण्णेकर साहित्य संमेलन, विदर्भ

Fourth Semester

સત્ર ૪ થે

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, छत्रपती संभाजीनगर

(Major - Marathi - Mandatory) - Level - 5

DSC - 9 (सत्र - ४ थे)

श्रेयांक - ४ (अध्यापन २ - प्रात्यक्षिक २)

अभ्यासपत्रिका - ९ वी

गुण - १०० (३०+२०+३०+२०)

तासिका - ३०+६०= ९०

साहित्य प्रकाराचा अभ्यास - कादंबरी

उद्दिष्टे -

- कादंबरीचे स्वरूप व घटक विशेष सांगता येतील.
- कादंबरीच्या विविध प्रकारावर प्रकाश टाकण्यास मदत होईल.
- कादंबरीतील आशय व अभिव्यक्ती यातील विविध घटकांचा उलगडा करता येईल.
- कादंबरीच्या कथानकाची जडण-घडण, घटना प्रसंगाच्या आधारे कशी होते ते सांगता येईल.
- कादंबरीतील जाणिवा समजून सांगता येतील.

अ.क्र	घटक	अभ्यासक्रमाचा तपशील	श्रेयांक	तासिका
१.	कादंबरी स्वरूप - विशेष	१. कादंबरी - संज्ञा संकल्पना २. कादंबरीचे - वाटचाल, स्वरूप, प्रकार ३. कादंबरीची - वैशिष्ट्ये	०.४	०६
२.	बनगरवाडी - व्यंकटेश माडगूळकर	१. ग्रामीण महाराष्ट्रातील एक शोकात्म कहाणी २. अस्सल ग्रामीण जीवनाचे चित्र ३. पात्र व घटना ४. प्रादेशिकता ५. कादंबरीतील रेखाचित्रे व कादंबरीला लाभलेले प्रभावीपण ६. भाषिक व वाङ्मयीन विचार	०.८	१२

३.	उसवण - देविदास सौदागर	१. सामाजिक स्तरावर झालेली एकंदरित 'उसवण' २. मानवी जीवनातील विविध पातळ्यावरचा संघर्ष ३. तत्त्वनिष्ठ विठू टेलरची झालेली वाताहत ४. समृद्ध अनुभव व आशयघनता ५. आशय व अभिव्यक्तीचे अभिन्नत्व ६. गतिमानता व प्रवाहीपणा	०.८	१२
४.	प्रात्यक्षिक	१. संबंधित प्राध्यापकांच्या सूचनेनुसार एखाद्या कादंबरीचे परीक्षण २. एखाद्या कादंबरीवर गटचर्चा	०१	१५*२ = ३०
		३. कादंबरीलेखन निर्मितीसाठी कार्यशाळा ४. कादंबरीला अनुकूल निवेदन व संवादलेखन ५. (शक्यतो स्वनिर्मिती) कमीत कमी दहा पृष्ठ	०१	१५*२ = ३०

संदर्भ ग्रंथ :

१. उषा हस्तक - कादंबरी आणि मराठी कादंबरी - साहित्य सेवा प्रकाशन, औरंगाबाद
२. नरहर कुरुंदकर - धार आणि काठ -देशमुख आणि कंपनी पब्लिशर्स
३. डॉ.चंद्रकांत बांदिवडेकर - मराठी कादंबरी चिंतन आणि समीक्षा - मेहता पब्लिकेशन, पुणे
४. भास्कर लक्ष्मण भोळे - कटाक्ष - विजय प्रकाशन, नागपूर
५. डॉ.सूर्यकांत गित्ते , डॉ. लक्ष्मण सोळंके - मराठवाड्यातील वर्तमान कादंबरी - प्रभाकर पब्लिकेशन, लातूर
६. डॉ. वामन जाधव - ग्रामीण साहित्य : प्रवाह आणि परिस्थिती, स्नेहवर्धन प्रकाशन , पुणे

 प्रा.सर्जराव जिगे
 अध्यक्ष, मराठी अभ्यास मंडळ,
 डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ,

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, छत्रपती संभाजीनगर

(Major - Marathi - Mandatory) - Level -5

DSC - 10 (सत्र - ४ थे)

श्रेयांक - ४ (अध्यापन २ - प्रात्यक्षिक २)

अभ्यासपत्रिका - १० वी

गुण - १०० (३०+२०+३०+२०)

तासिका - ३०+६०=९०

एका साहित्यकृतीचा अभ्यास: आत्मचरित्र

माझी आत्मकथा - डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर (विशेष साहित्यकृतीचा अभ्यास)

उद्दिष्टे -

१. आत्मचरित्र संकल्पना व स्वरूप समजण्यास मदत होईल.
२. आत्मचरित्र वाङ्मयाचा इतिहास समजण्यास मदत होईल.
३. डॉ.बाबासाहेब आंबेडकरांचे आत्मचरित्र समजण्यास मदत होईल.
४. प्रस्तुत आत्मचरित्राची निवेदनशैली लक्षात घेण्यास मदत होईल.

अ.क्र	घटक	अभ्यासक्रमाचा तपशील	श्रेयांक	तासिका
१.	आत्मचरित्र संकल्पना व स्वरूप	१. व्याख्या २. आत्मचरित्र स्वरूप - वैशिष्ट्ये ३. आत्मचरित्र लेखनाची परंपरा	०.४	०६
२.	'माझी आत्मकथा' अंतरंग	१. डॉ.बाबासाहेब आंबेडकरांची जडणघडण २. सामाजिक कार्य ३. शैक्षणिक योगदान ४. जीवनाचे तात्विक अधिष्ठान ५. भारताच्या जडण-घडणीत योगदान ६. म. गौतम बुद्धाचा प्रभाव	०.८	१२
३.	माझी आत्मकथा - अभिव्यक्ती व वाङ्मयीन विशेष	१. प्रांजळपणा २. प्रसादपूर्ण वर्णन ३. आशय - अभिव्यक्ती याचे अभिन्नत्व ४. भाषेची पृथगात्मता ५. अन्य भाषिक गुण	०.८	१२

		६. वाङ्मयीन विशेष		
४.	प्रात्यक्षिक	१. अन्य कोणत्याही एका आत्मचारित्र्याचे परीक्षण २. कोणत्याही दोन आत्मचारित्र्याची तुलना	०१	१५*२ = ३०
		३. आत्मचारित्र लेखन कार्यशाळा ४. आत्मचारित्रकाराची मुलाखत	०१	१५*२ = ३०

संदर्भ ग्रंथ :

१. कऱ्हाडे सदा - चरित्र आणि आत्मचारित्र - लोकवाङ्मयगृह प्रा.लि. मुंबई
२. जोशी न.म. - चरित्र आणि आत्मचारित्र
३. जोशी अ.म. - चरित्र आणि आत्मचारित्र - सुविचार प्रकाशन, मंडळ प्रा. लि. नागपूर
४. मराठी विश्वकोश खंड - २ - महाराष्ट्र राज्य साहित्य संस्कृती मंडळ, मुंबई

 प्रा. सज्जराव जिगे
 अध्यक्ष, मराठी अभ्यास मंडळ,
 न. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ,

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, छत्रपती संभाजीनगर

(Minor - Marathi) - Level - 5

Mn-3 (सत्र - ४ थे)

श्रेयांक-२ (अध्यापन - २)

अभ्यासपत्रिका - ३ री

तासिका - ३०

गुण-५० (३०+२०)

साहित्यवैभव भाग - ३

जाहीरनामा - नारायण सुर्वे (विशेष कलाकृतीचा अभ्यास)

उद्दिष्टे -

१. जाहीरनामा काव्यसंग्राहातील अंतरंग स्वरूप समजण्यास मदत होईल .
२. समष्टीरूपी व्यापकता समजून देण्यास मदत होईल.
३. जाहीरनामातील निश्चित भूमिका सांगता येईल.
४. जाहीरनामाचे वाङ्मयीन मूल्य व भाषिक विशेष उलगडून दाखवणे.
५. जाहीरनामाचे पृथगात्म रूप उलगडून दाखवता येईल.

अ.क्र	घटक	अभ्यासक्रमाचा तपशील	श्रेयांक	तासिका
१.	जाहीरनामा अंतरंग	१. व्यापक जनजीवनाची सखोल जाणीव २. नव्या सूर्ययुगाचा जाहीरनामा ३. जाहीरनामाचे पृथगात्म स्वरूप	१	१५
२.	‘जाहीरनामा’ची भाषाशैली व वाङ्मयीन गुण	१. निखळ व स्वाभाविक उच्चार २. धारदार आणि तिखटपणा ३. वाङ्मयीन व अन्य भाषिक गुण	१	१५

प्रा. सज्जराव जिगे
अध्यक्ष, मराठी अभ्यास मंडळ,
डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, छत्रपती संभाजीनगर

(Minor - Marathi) - Level - 5

Mn - 4 (सत्र - ४ थे)

श्रेयांक-२ (अध्यापन - २)

अभ्यासपत्रिका - ४ थी

तासिका - ३०

गुण - ५० (३०+२०)

साहित्यवैभव भाग - ४ (निवडक पद्य)

उद्दिष्टे -

१. निवडक पद्याचे अंतरंग लक्षात घेण्यास मदत होईल.
२. निवडक पद्याच्या आधारे विद्यार्थी मनावर संस्करण करण्यास मदत होईल.
३. विविध प्रश्नांचा धांडोळा घेत विशिष्ट सकारात्मक दृष्टी प्राप्त करून देण्यास मदत होईल.
४. निवडक पद्याचे भाषिक व वाङ्मयीन गुण लक्षात घेण्यास मदत होईल.

अ.क्र	घटक	अभ्यासक्रमाचा तपशील	श्रेयांक	तासिका
१.	निवडक पद्य	१. जो सर्व भूतांच्या ठायी (ज्ञानेश्वरी, अध्याय - १२ वा ओवी क्र.१४४ - १५०) २. उरला नाही भेदाभेद - संत सोयराबाई ३. विंचू चावला - संत एकनाथ ४. लेकुराचे हित - संत तुकाराम ५. लटपट लटपट तुझं चालणं - होनाजी बाळा ६. माझं गावच मंदिर शोभलं - राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज	१	१५
२.	निवडक पद्य	१. मृत्यू समोर दिसता - श्रीकृष्ण राऊत २. उद्धवस्त खेडे - लक्ष्मण महाडिक ३. वाटेवरचे काटे तू वेचून बघ एकदा - डॉ. शेख इक्बाल मित्रे ४. त्याची मृत्यूला श्रद्धांजली - शंकर वाडेवाले ५. बाप - लता ऐवळे - कदम ६. तो शेतमजुराचा पोरगा आहे - नामदेव कोळी	१	१५

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, छत्रपती संभाजीनगर

Generic / OE - 4

सत्र - ४ थे

(Level - 5)

(Generic / OE - Marathi)

श्रेयांक - २

अभ्यासपत्रिका - ४ थी

तासिका - ३०

गुण - ५० (३०+२०)

स्पर्धा परीक्षेसाठी मराठी भाग - २

उद्दिष्टे -

१. मराठी व्याकरणावर प्रभुत्व मिळवण्यास मदत होईल.
२. स्पर्धा परीक्षा दृष्टिकोनातून तयारी करण्यास मदत.
३. तार्किकता व चिंतनात्मकता वाढीस लागेल.
४. मराठीची उच्चारणस्थानांचे ज्ञान अवगत होईल.

अ.क्र	घटक	अभ्यासक्रमाचा तपशील	श्रेयांक	तासिका
१.	विभक्ती विचार	१. विभक्तीचा अर्थ २. विभक्तीचे प्रत्यय व मुख्य कारकार्थ ३. विभक्ती अर्थावरून का प्रत्ययावरून यावरील चर्चा	०.८	१२
२.	समास	१. समास अर्थ २. समासाचे सर्व प्रकार ३. समास विषयक इतर काही महत्वाच्या बाबी.	०.४	०६
३.	भाषेचे अलंकार	१. भाषेचे अलंकार अर्थ २. शब्दालंकार व त्याचे उपप्रकार ३. अर्थालंकार व त्याचे उपप्रकार	०.८	१२

संदर्भ ग्रंथ :

१. सुगम मराठी व्याकरण व लेखन - मो. रा वाळंबे
२. परिपूर्ण मराठी व्याकरण - बाळासाहेब शिंदे
३. मराठी व्याकरण आणि लेखन - डॉ. विनायक गंधे व सौ.मीरा जोशी

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, छत्रपती संभाजीनगर

SEC - 2

सत्र - ४ थे

(Level - 5)

(Skill Enhancement Course - Marathi)

श्रेयांक - २ (अध्यापन १ - प्रात्यक्षिक १)

अभ्यासपत्रिका - २ री

गुण - १०० (३०+२०+३०+२०)

तासिका - १५+३०=४५

नाट्यपरीक्षण तंत्र व स्वरूप

उद्दिष्टे -

१. नाट्यघटक व त्याची प्रत्यक्ष प्रयोगाच्या आविष्करणातील परिणामकारकता लक्षात घेण्यास मदत होईल.
२. नाटकातील रसाविष्कारासाठी आवश्यक पुरक घटकांचा परिचय होईल.
३. उत्कृष्ट नटाचे गुण समजण्यास मदत होईल.
४. नाट्यपरीक्षणाचे तंत्र अवगत करून रोजगार मिळवण्यास मदत होईल.

अ.क्र	घटक	अभ्यासक्रमाचा तपशील	श्रेयांक	तासिका
१.	नाट्यसंहिता व प्रयोगाचा विचार	१. नाटकाची परिणामकारकता २. नाट्यपरीक्षण व नाटकाचे पुरक घटक ३. नाटकाची संहिता व प्रयोग याचा विचार	०.४	०६
२.	नाट्य घटक व अभिनय	१. संविधानक, व्यक्तिपरिपोष, संवाद, वातावरणनिर्मिती, प्रसंगवर्णन, रसाविष्कार २. नेपथ्य, प्रकाशयोजना, वेशभूषा, अंक - प्रवेश दृश्य, रंगसूचना, पार्श्वसंगीत ३. विंगेतील प्रवेश ४. भाषिक, वाचिक, आंगिक अभिनय	०.६	०९
३.	प्रात्यक्षिक	१. संहितारूप कोणत्याही दोन नाटकाचे परीक्षण २. नाट्यपरीक्षण कार्यशाळा	०.५	०७.५ *२ = १५
४.	प्रात्यक्षिक	१. सभोवतालच्या परिसरात होत असलेल्या नाट्यप्रयोगाचे निरीक्षण व परीक्षण २. दोन नाट्यप्रयोगाचे तुलनात्मक परीक्षण	०.५	०७.५ *२ = १५

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, छत्रपती संभाजीनगर

AEC - 4

सत्र - ४ थे

(Level - 5)

(Ability Enhancement course - Marathi)

श्रेयांक - २

अभ्यासपत्रिका - २ री

तासिका - ३०

गुण - ५० (३०+२०)

मुलाखत तंत्र व स्वरूप

उद्दिष्टे -

१. मुलाखतीचे स्वरूप व तंत्र समजण्यास मदत होईल.
२. मुलाखतकार म्हणून मुलाखत घेण्याची क्षमता विद्यार्थ्यात विकसित होईल.
३. मुलाखतीतून मिळणाऱ्या रोजगारसंधी लक्षात येतील.
४. विद्यार्थ्यांमध्ये सकारात्मकता वाढीस लागेल.

अ.क्र	घटक	अभ्यासक्रमाचा तपशील	श्रेयांक	तासिका
१.	मुलाखत तंत्र व स्वरूप	१. मुलाखत व्याख्या २. मुलाखतीची स्वरूप - वैशिष्ट्ये ३. मुलाखतीचे प्रकार	०.६	०९
२.	मुलाखत तंत्र व कौशल्य	१. मुलाखतीचा उद्देश २. मुलाखतीचे चरण (तंत्र) ३. उत्कृष्ट मुलाखतकाराचे गुण	०.६	०९
३.	मुलाखत व रोजगारसंधी	१. टेलिव्हिजन, आकाशवाणी २. पॉडकास्ट व मुलाखत ३. वृत्तपत्र व अन्य क्षेत्र	०.८	१२

संदर्भ ग्रंथ :

१. आचार्य जयप्रकाश बागडे - मुलाखत तंत्र व मंत्र, साकेत प्रकाशन, औरंगाबाद.
२. (अनु.) वृषाली कुलकर्णी - इंटरव्यू तंत्र आणि मंत्र, मधुश्री प्रकाशन.
३. <https://www.indeed.com/hire/c/info/interviewing-techniques->
४. <https://www.barraiser.com/blogs/important-interview->

Name of Course (Subject): **Marathi**

Programme Specific Outcome (PSO):

On completion of the 03/ 04 years Degree in **Marathi** students will be able to:

PSO 1. वाङ्मयीन जाणिवांची समृद्धी.

PSO 2. विविध वाङ्मय प्रकाराचे आकलन.

PSO.3 स्पर्धा परीक्षेसाठी सक्षम.

PSO.4. सृजनात्मक आविष्करणास सक्षम.

PSO.5. व्यावसायिक कौशल्य प्राप्ती व रोजगाराभिमुखता.

PSO.6. निर्दोष लेखन कौशल्य वृद्धी .

PSO.7. समाजाकडे पाहण्याची सकारात्मक दृष्टी.

PSO.8. संशोधनात्मक दृष्टिकोनात वृद्धी.

PSO.9. अभिनय कौशल्य अभिरूचीत वाढ .

PSO.10. पायाभूत भाषिक कौशल्यांचा विकास.

PSO.11. कलाकृतीचा आधुनिक काळाशी अन्वय लाऊन तिची उपयुक्तता सिद्ध करण्याचे कौशल्य.

PSO.12. व्यक्तिमत्त्वाचा सर्वांगीन विकास.

प्रा.सज्जेश जिंगे
अध्यक्ष, मराठी अभ्यास मंडळ,
डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ

ABBREVIATION:

Major – Comprising Mandatory and Elective (Minimum 50% of total credits corresponding to 3 or 4-year UG degree)

Minor – Minor subjects may be from different disciplines of the same faculty of DSC Major (Core) or from different faculty altogether

OE – Open Elective (Choose any one from Pool/Basket of Courses from same discipline or faculty /other discipline or faculty) Faculty wise baskets of OE shall be prepared by the University

VSC – Vocational Skill Course (Choose any one from pool of Major) including hands on training corresponding to the Major and / or Minor Subject

SEC – Skill Enhancement Course (Choose any one from pool / basket skill courses approved by university)

AEC – Ability Enhancement Course (Two of 2+2 credits of English & Two 2+2 of Modern Indian Languages)

VEC – Value Education Course (such as understanding India, Environment Science/Education, and Digital and Technological Solutions)

IKS – Indian Knowledge System (Major Specific IKS included under Major approved by university)

OJT – On Job Training

FP – Field Project (corresponding to the Major (Core) Subject)

CEP – Community Engagement Project (corresponding to the Major (Core) Subject)

CC – Co-Curricular Courses (such as Health and Wellness, Yoga education Sports and fitness, Cultural Activities, NSS/NCC and Fine /Applied/Visual/Performing Arts)

RP – Research Project (corresponding to the Major (Core) Subject)

MIL – Modern Indian Languages

Internship/Apprenticeship - (corresponding to the Major (Core) Subject)

भा.सज्जेश्वर जिने
अध्यक्ष, मराठी अभ्यास मंडळ,
बी.प्र.शास्त्र विभाग, सातवाडी विद्यापीठ

B. A./ B.Com. / B.Sc. Semester – I

Subject: Marathi

Discipline Specific Course (DSC)

The course _____ in I semester has _____ course (Paper I & II) for --
---- credits: Each course has _____ credits. Both the papers are compulsory. Details of the courses are as under.

Course No.-1 (Paper No. I)

Course No.	Type of Course	Theory / Practical	Credits	Instruction hour per week	Total No. of Lectures/Hours / Semester	Duration of Exam	Formative Assessment Marks	Summative Assessment Marks	Total Marks
Course 01	DSCC	Theory	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

Course No.1 (Course -I): Title of the Course (Course-I): _____

Course Outcome (CO):

After completion of course (No.1), students will be able to:

CO 1 : सामाजिक आरोग्य सुदृढतेसाठी संस्करण

CO 2: स्वावलंबी होण्यासाठी कौशल्य विकास

CO 3: वाङ्मयीन जाण समृद्ध व भावविश्व समृद्ध

Syllabus- Course 1: Title- _____	Total Hrs: 45
Unit-I	15 hrs
Chapter -1 _____	
Chapter- 2 _____	
Chapter-3 _____	
Unit-II	15 hrs
Chapter-4 _____	
Chapter-5 _____	
Chapter-6 _____	
Unit-III	15 hrs
Chapter-7 _____	
Chapter-8 _____	
Chapter-9 _____	

Books Recommended: (अधिक वाचनासाठी संदर्भ ग्रंथ)

१. भोळे भास्कर लक्ष्मण, विसाव्या शतकातील मराठी गद्य, साहित्य अकादेमी प्रकाशन, पुनर्मुद्रन-२०१३
२. कर्वे इरावती, आमची संस्कृती, देशमुख आणि कंपनी पब्लिशर्स, प्रा.लि.पुणे, पुनर्मुद्रन-२०१६
३. लोपीस मॅक्सवेल, मीरा श्याम रंगी रंगली, मॅजेस्टिक पब्लिकेशन हाऊस, मुंबई, पहिली आवृत्ती २०२२
४. कुलकर्णी श्रीधर रंगनाथ, साहित्य सेतू, राज्य मराठी विकास संस्था, मुंबई, प्रथम आवृत्ती १९९८
५. साधू यशवंत मंथन, स्वरूप प्रकाशन, औरंगाबाद. प्रथम आवृत्ती २००२
६. देऊळगावकर अतुल, विश्वाचे आर्त, लोकवाङ्मय गृह प्रकाशन, मुंबई. प्रथम आवृत्ती २०१२
७. देसाई दत्ता, बदलता भारत, मनोविकास प्रकाशन, पुणे. प्रथम आवृत्ती २०२३
८. आमटे बाबा, ज्वाला आणि फुले, रसिक आंतरभारती प्रकाशन, पुणे. पुनर्मुद्रन २०२४
९. बेडकीहाळ किशोर(संपा.), परिवर्तन विचार चिंतन आणि चिकित्सा, लोकवाङ्मय गृह प्रकाशन, मुंबई. पहिली आवृत्ती २०१३
१०. फडके य.दी., दिनकरराव जवळकर समग्र वाङ्मय, श्रीविद्या प्रकाशन, पुणे. पहिली आवृत्ती १९८४
११. संपा. डॉ. व. दि. कुलकर्णी - साहित्यचिंतन, मुंबई विद्यापीठ, मुंबई १९८३.
१२. डॉ. रा. शं. वाळिंबे - मराठी वाङ्मयेतिहासाची प्रस्तावना, विदर्भ मराठवाडा बुक कंपनी, पुणे- १९७३
१३. बाळकृष्ण कवठेकर - महाराष्ट्रातील ग्रामीण व दलित चळवळी आणि मराठी साहित्य, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे १९८५.
१४. गो. म. कुलकर्णी - 'खंडणमंडण' (आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास) पॉप्युलर, मुंबई १९६८.
१५. संपा. वसंत जोशी - भाषा व साहित्य संशोधन (विशिष्ट कालखंडाचा अभ्यास. प्रा. गो. म. कुलकर्णी) महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे १९८१.
१६. प्रा. वा. ल. कुलकर्णी -साहित्य-शोध आणि बोध (ललित साहित्याची प्रकृती आणि वाङ्मयेतिहासलेखनाच्या समस्या) पॉप्युलर, मुंबई १९६७.
१७. वा. ल. कुलकर्णी - साहित्य, स्वरूप आणि समीक्षा(वाङ्मयेतिहास लेखन आणि अध्यापन) पॉप्युलर, मुंबई १९७५.
१८. गं.ग्रामोपाध्ये- वाङ्मयविचार- (वाङ्मयेतिहास काही समस्या) व्हीनस, पुणे १९६८.
१९. रा. श्री. जोग - मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (खंड चौथा, दुसरी आवृत्ती,) महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे १९७३.
२०. अ. ना. देशपांडे - आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, व्हीनस, पुणे १९७४.
२१. दु.का.संत - वाङ्मयीन विद्वता - (वाङ्मयेतिहास स्वरूप, समस्या, पद्धती) पुणे विद्यापीठ, पुणे १९७६.
२२. संपा. गोखले, भावे, पाध्ये - साहित्यविचार, (वाङ्मयेतिहासाची रचना, ध्येय, दृष्टिकोन व पद्धती)
२३. संपा. डॉ. दत्तात्रय पुंडे - वाङ्मयेतिहासाची संकल्पना (प्रतिमा प्रकाशन पुणे, १९९४ आ. २री)
२४. बंडगर ज्ञानेश्वर, होय होय वारकरी, राजगृह प्रकाशन, कोल्हापूर. प्रथम आवृत्ती २०२४
२५. चिपलकट्टी अंजली, माणूस असा का वागतो?, राजहंस प्रकाशन,पुणे. प्रथम आवृत्ती २०२४

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, छत्रपती संभाजीनगर

क्षेत्रीय अभ्यास प्रकल्प (Field project - FP) - Level - 5

(सत्र - ४ थे)

श्रेयांक - २ (अध्यापन - २) अभ्यासपत्रिका - १ ली तासिका - ३०

गुण - ५० (३०+२०)

प्रकल्प लेखन (क्षेत्रीय)

उद्दिष्टे -

१. संशोधन वृत्तीत वाढ करण्यास मदत होईल.
२. परिसरातील बोली भाषेचा अभ्यास करण्यास मदत.
३. लोकसाहित्यातील अनमोल ठेवा जतन करण्यास मदत.
४. भाषा व लोकसाहित्य यांच्या क्षेत्रीय अभ्यासातून परिसरातील सामाजिक सांस्कृतिक व अन्य अनुबंध तपासण्यास मदत होईल .
५. प्रकल्प लेखनाची संकल्पना व स्वरूप समजण्यास मदत होईल.

अ.क्र	घटक	अभ्यासक्रमाचा तपशील	श्रेयांक	तासिका
१.	प्रकल्प लेखनासाठी अनुकूल अध्यापन	१.प्रस्तावना २.प्रकल्प लेखन संकल्पना व स्वरूप ३.प्रकल्प लेखनाची उद्दिष्टे ४.उपयोजित क्षेत्र किंवा समस्या ५.अभ्यासाची कार्यपद्धती (डेटा संकलन, निरीक्षण, मुलाखती इत्यादी) ६.निष्कर्ष आणि उपाय ७.संदर्भ सूची	१	१५
२.	प्रकल्प लेखन	प्रकल्पलेखनासाठी विषय १.लोककथा २.लोकगीते ३.म्हणी व वाक्प्रचार	१	१५

प्रा.सज्जद खान
अध्यक्ष, पराठी अभ्यास मंडळ,
डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ

		४.कोडी व उखाणे ५.जातिपुराणे व प्रादेशिक आख्यायिका ६.लोकनाट्य, लोककला, लोकनृत्य ७.रुढी-परंपरा ८.लोकधर्म, श्रद्धा, देवदेवता ९.नव्या काळातील लोकसाहित्य १०.परिसरातील प्रसिद्ध लोकसाहित्य संकलक ११. दोन तालुक्यातील लोकसाहित्याचा तौलनिक अभ्यास १२. सीमा भागातील लोकसाहित्याचा तौलनिक अभ्यास १४.लोकसाहित्याचा भाषिक अभ्यास १५.लोकपरंपरेचे सांस्कृतिक, ऐतिहासिक महत्त्व		

प्रकल्पलेखनासाठी विषय (विस्तृत स्वरूप)

१. लोककथा

(परीकथा, प्राणिकथा, वीरकथा, नातिचरित्रकथा इ.)

२. लोकगीते

[लग्नगीते, विधीगीते, श्रमगीते (उदा. कृषी, दळण - कांडण, पाळणा), लावणी, भक्ती/भावगीते, हळदी-समारंभ गीत]

३. म्हणी व वाक्प्रचार

(प्रचलित म्हणी - वाक्प्रचार, म्हणी पाठीमागची कहाणी)

प्रा.स.जोराव जिरे
अध्यक्ष, मराठी अन्वयास मंडळ,
मॅ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ

४. कोडी व उखाणे

(विडंबन, कोड्यांचे प्रकार, उखाण्यांचे उदाहरण)

५. जातिपुराणे व प्रादेशिक आख्यायिका

(विशेष समाज, जमातींच्या मौखिक परंपरा- बसवपुराण, जातपुराणे, प्रादेशिक रोल मॉडेल्सच्या कथा)

६. लोकनाट्य, लोककला, लोकनृत्य

(तमाशा, वासुदेव, गोंधळी, बहुरूपी, मसणजोगी, भोपी, भारूड, पोवाडा, कीर्तन आदी कलावंतांच्या प्रत्यक्ष मुलाखती, त्यांच्या लोकगीतांचे संपादन व प्रकल्प लेखन)

७. रूढी-परंपरा

(स्थानिक परिसरातील सण-उत्सवातील समारंभ, परिसरातील सण-उत्सवाचे वेगळेपण, इतर परंपरा)

८. लोकधर्म, श्रद्धा, देवदेवता

(ग्रामदैवत, इतर स्थानिक देवता, स्थानिक पूजा पद्धती)

९. नव्या काळातील लोकसाहित्य (आधुनिक रूप, बदल- शहरी लोकसाहित्य, बदलत्या परंपरा)

१०. परिसरातील प्रसिद्ध लोकसाहित्य संकलक

११. दोन तालुक्यातील लोकसाहित्याचा (लोककथा/ लोकगीते व अन्य) तौलनिक अभ्यास

१२. सीमा भागातील लोकसाहित्याचा तौलनिक अभ्यास (मराठवाडा -कर्नाटक - विदर्भ - खानदेश)

१४. लोकसाहित्याचा भाषिक अभ्यास

१५. लोकपरंपरेचे सांस्कृतिक, ऐतिहासिक महत्त्व

- संस्कृती आणि लोकजीवनातील स्थान

(नोट - १. वरील विषयाच्या अनुषंगाने संबंधित प्राध्यापकांनी १५ तासिका विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन करून प्रकल्प लेखन करून घेणे अभिप्रेत.

२. प्रकल्पलेखन हस्तलिखित स्वरूपात किमान ४० ते ५० पृष्ठांचा असावा.

३. प्रकल्पाची बांधणी व्यवस्थित करावी.

४. प्रकल्प लेखनाचे मूल्यमापन विद्यापीठाने वेळोवेळी दिलेल्या निर्देशानुसार करण्यात यावे.

प्र.स.प्रा. वि. वि.
मुख्य, पराती व्यास भवन,
डॉ. राजाराम उर्वेकर महोदय विद्यापीठ